

Svéd elnökség 2023: homályos digitális törekvések

Európa egyik legnagyobb kihívása 2023 januárjában az energiaválság, amely a svéd elnökség négy fő prioritása között hangsúlyosan megjelenik. Európa digitális évtizedében a svéd program homályos képet fest digitális törekvéseiről, a folyamatban lévő jogszabályok kapcsán szemléletéről keveset sejtet. A programról azonban elmondható, hogy a piaci verseny ösztönzésére törekszik, és Európa geopolitikai szerepvállalását több szemszögből vizsgálja.

Svédország miniszterelnöke 2022. december 14-én bemutatta¹ a kormányzat 2023-as év első felére vonatkozó tanácsi elnökségi prioritásait. Ahogy az korábbi elemzésünkben² megjelent, Ulf Kristersson kiemelte, hogy négy prioritás mentén fűzték fel a svéd programot, amelyek Európa legsürgetőbb kérdéseiben igyekeznek fejlődést elérni, nevezetesen a biztonságpolitikai, versenyképességi, energiaügyi és jogállamisági kihívások terén. A fő irányvonalakon belül több szakpolitikai terület jelenik meg párhuzamosan. Kiemelten igaz ez a versenyképesség témakörére, ahol a gazdaság, a piaci versenyszabályok, a fenntarthatóság, valamint a digitális szakpolitikák érvényesülnek az ellenállóbb és a globális versenyben szuverenitását erősítő Európai Unió formálásában. A program megfogalmazása során három kritériumot mindenképp érdemes betartani a tagállamoknak, hogy az [1] összhangban álljon a folyamatban lévő uniós törekvésekkel, [2] illeszkedjen az aktuális kihívásokhoz globális viszonylatokban, valamint [3] megfeleljen a korábban közösen megalkotott elnökségi trió célkitűzéseinek.

Svédország elnökségi programja³ megfelel a kritériumoknak, ám a digitális szakpolitika érvényesülésének súlyát több kritika is érte az elmúlt két hétben. A digitalizáció a versenyképesség fejezetéhez tartozik leginkább, ahol a szabad versenyen, a befektetéseken és a digitális fejlődésen alapuló nyitott gazdaság feltételeinek javítása fogalmazódik meg célként. Fontos kiemelni,

¹ Az Európai Unió Tanácsa 2022.

² TÁRNOK 2023.

³ Az Európai Unió Tanácsának Svéd Elnöksége 2023.

hogy 2023-ban, amikor harmincadik születésnapját ünnepli az EU közös piaca, a digitális átállás a belső piac fejlesztési törekvéseinek fontos pillérévé válik.

A digitális átállást a program egy része összeköti a fenntarthatóság, klíma-semlegesség fogalmakkal, ösztönözve a kétoldalú megállapodásokon nyugvó digitális kereskedelmet, az eCommerce irányelv rendelkezései szerint, továbbá az adószabályok digitális korhoz rendelésének munkáit is folytatni kívánja. Az elnökség a kereskedelmi szabályok között a digitális euróra és a fogyasztóvédelemre vonatkozó bizottsági javaslatok tárgyalását is napirendre tűzi. Az európai elektronikus személyazonosítási és digitális tárca rendszert a belső piac reformja legfontosabb pontjának tartja a program, így az eID jogszabálytervezettel kapcsolatos egyeztetéseket is előmozdítaná.

A digitális szolgáltatások útján végrehajtott bűncselekmények elleni fellépéshez a svéd elnökség szorgalmazza az elektronikus bizonyítékok és adatok megosztását a bűnüldöző hatóságokkal, ugyanez vonatkozik a határellenőrzés során alkalmazott adatbázisok összehangolására. A kiberfenyegetések csökkentésére az elnökségi program az EU külső, kiberdiplomáciai erejét szeretné integrálni az általános külpolitikájába, egyúttal elkötelezett az EU kibervédelmi politikai javaslatainak kidolgozásában, a Kiber Reziliencia Törvény megalkotásában. A digitális térben megvalósuló bűnüldözésen túl az igazságügyi együttműködések digitális fejlesztésére vonatkozó kezdeményezésben is szeretne előrelépést elérni.

A versenyképesség-növelési prioritásban megfogalmazottak alapján a svéd elnökség csak a versenyképes vállalatok útján látja garantálhatónak a fenntartható fejlődést, a zöld és digitális átállást, a gazdasági ellenállási képesség és Európa geopolitikai befolyásának növekedését. A belső piac fejlődési irányaként korábban is használatos volt a digitális egységes piac kifejezés, a prioritások között megbújik az erre való törekvés, amely szerint a digitális és szolgáltatási szektorban élénkíteni szükséges a versenyt Európa globális pozíciójának javítására. A programban az elnökség ígéri, hogy egyeztetést kezdeményez egy jövőbeli irányelvi javaslatra a digitális eszközök és folyamatok alkalmazására a vállalati jogban.

Ursula von der Leyen a kritikus nyersanyagokról szóló jogszabálytervezet megalkotásáról tett 2022. szeptemberi kijelentését ugyan megemlíti a program, de az erről szóló egyeztetések élénkítésére nem vállalkozik. Ugyanakkor az Európai Chip Törvényt úgy értékeli, hogy új diverzifikációs lehetőségeket nyit a digitális gazdaság előtt Európa félvezetői ökoszisztémájának szélesítésével, így az ezzel kapcsolatos munkát is előmozdítaná az elnökség.

A kutatás és innováció eredményességének növelése terén a digitális átállás szükségessége szintén felmerül, ennek kapcsán az elnökség a nyitottabb tudás- és adatcserét ösztönzi, üdvözlendő, hogy a nyílt tudomány és a kutatási infrastruktúrákhoz való hozzáférés lehetőségének bővítésére is törekszik. Utóbbiban Svédország elöl jár, hiszen 2021 márciusában a svéd felsőoktatási intézmények szövetsége elfogadta a nyílt tudomány nemzeti ütemtervét,⁴ amely kiegészíti a kormányzat által a *Kutatás, szabadság, jövő – Tudás és innováció Svédország számára* (Prop. 2020/21:16) című kutatási és innovációs törvényben foglalt célokat, miszerint 2021-re a közfinanszírozott tudományos publikációkat azonnal nyilvánosan hozzáférhetővé teszik, illetve legkésőbb 2026-ig a kutatási adatok a lehető legnyilvánosabban hozzáférhetővé válnak.

A parlamenti egyeztetés alatt álló Mesterséges Intelligencia Jogszábat is említi a program, amely tárgyalási folyamatokban előrelépést kíván tenni, hiszen a mesterségesintelligencia-technológiák fejlesztése a versenyképesség szempontjából elengedhetetlen, ugyanakkor szabályozott környezetben kell zajlania.

Az adat mint stratégiai erőforrás fontossága elvitathatatlan, főleg akkor, amikor Európa digitális szuverenitásának megerősítése stratégiai szinten egyre inkább megjelenik. Az Adattörvénnyel, a Hálózati Infrastruktúra Törvénnyel (Connectivity Infrastructure Act), valamint az uniós és tagállami infrastruktúrák összehangolását célzó Átjárható Európa Törvénnyel (Interoperable Europe Act) kapcsolatos tárgyalásokhoz és az Európai Adat Stratégia végrehajtásához is szeretne hozzájárulni az elnökség.

Az oktatás, ifjúság, kultúra és sport fejezet szemrevételezése azért is fontos, mert míg 2022 az Ifjúság Európai Éve volt, 2023-ban a készségek, illetve azok fejlesztése kapja a főszerepet. A digitális átálláshoz kötődő célok megvalósítására a digitális készségfejlesztés kiemelt fontosságú, amelyet az unió már az elmúlt években is ösztönzött, 2023-ban még több forrást különíthetnek el erre a célra. Jóllehet a svéd program a versenyképesség növelésének elengedhetetlen feltételeként írja le a piaci igényeknek megfelelő készségfejlesztést, azonban ezzel egy időben a piaci folyamatok digitalizációjáról és az infrastruktúrák kiépítéséről sem szabad megfeledkezni, hiszen egy alacsony digitális érettségi szintű piaci közegben a készségigények nem a digitális fejlődés felé irányítják az oktatással szemben állított követelményeket.

A francia–cseh–svéd elnökségi trió záróakkordjaként vizsgálva a svéd programot elmondható, hogy a digitális átállás megjelenik, noha kevésbé

⁴ SUHF 2022.

hangsúlyosan, mint elődeinél. Egyre inkább az látható, hogy a digitális szakpolitika a többi politikát átszövő közeggé válik, így az egyes területek pótolhatatlan kísérőjeként jelenik meg. A már megkezdett, digitális fejlődést érintő törvényjavaslatok tárgyalási folyamatait tovább kell vinnie a svéd elnökségnek, azonban a program túlnyomórészt homályos nyelvezetet alkalmaz azzal kapcsolatban, hogy mit kíván elérni a törvények szintjén. Covid-utóhatásként az Európai Egészségügyi Adatterről szóló szabályozás a legfontosabb digitális prioritás, az egyeztetés alatt álló további jogszabályok említésén túl a tárgyalások során képviselni kívánt prioritások aligha mutatkoznak meg, a verseny ösztönzésére és az adatok védelmére vonatkozó elvek azok, amelyek sejtethetik velünk, hogy milyen tengelyen fogja a tárgyalásokat alakítani a 2022-ben alakult svéd kormánykoalíció.

2023. január 11.

Felhasznált irodalom

- Az Európai Unió Tanácsának Svéd Elnöksége (2023): *Programme of the Swedish Presidency of the Council of the European Union in 2023*. Online: <https://wayback.archive-it.org/12090/20231020081044/https://swedish-presidency.consilium.europa.eu/media/ntkerqpw/the-swedish-presidency-programme.pdf>
- Az Európai Unió Tanácsa (2022): *Ulf Kristersson miniszterelnök beszéde a Riksdagban*. Online: <https://wayback.archive-it.org/12090/20231020081100/https://swedish-presidency.consilium.europa.eu/en/news/speech-by-prime-minister-ulf-kristersson-in-the-riksdag/>
- SUHF (2022): *Guide for Implementation of the National Roadmap for Open Science* [Útmutató a nyílt tudomány nemzeti ütemtervének végrehajtásához]. Online: <https://suhf.se/app/uploads/2022/09/Guide-for-implementation-of-the-National-Roadmap-for-Open-June-2022.pdf>
- TÁRNOK Balázs (2023): Mit várhatunk a svéd uniós elnökségtől? *Ludovika.hu*, 2023. január 9. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2023/01/09/mit-varhatunk-a-sved-unios-elnoksegtol/